

L'ALTRA INSEGURETAT CIUTADANA

València, botiga d'indústries-bomba

La majoria no compleix la legislació vigent. Moltes són il·legals i d'altres ni tan sols estan adequadament registrades. Són polvorins de la mort, en el cor de la ciutat que, lluny de desaparèixer, es consoliden amb l'administració socialista. Tots podem explotar demà.

Ismael L. Belda

El dia de Sant Joan de 1984, una família preparava una paella a les tres de la vesprada en un solar abandonat de l'avinguda del Port, a València. Als pocs minuts uns matolls començaren a cremar i les flames quedaven a només uns metres de «les calderes de Pere Botero»: els monumentals dipòsits de l'empresa Cegás, situats al mateix ventre del Grau.

Els tancs gegantins de l'antiga empresa Gas Lebón havien rebut uns quants dies enrere la calor intensíssima d'un altre incendi produït molt a prop. El telèfon dels bombers no va deixar de sonar i els milers de veïns de l'avinguda de les Balears i dels carrers de Fontcalent i de Gas Lebón tornaren a tenir, una vegada més, l'ai al cor. El 1983, una explosió en la zona va provocar una víctima.

Desenes de canonades de distribució corren soterrades sota els blocs d'habitatges atapeïts de gent que hi ha a la vora de la planta. El 1984, un conveni engegat per l'ajuntament de València posava les bases de la desaparició gradual de Cegás, la qual —suposada-

Enrique Roig: «El nivell de risc en aquesta ciutat és acceptable».

ment— hauria de traslladar-se fora de la ciutat en un termini de vuit anys. L'antiquíssima planta va substituir, com a part del procés corrector i de reubicació, les naftes originals per un nou gas natural.

L'oferta de l'ajuntament garantia a Cegás terrenys per a les noves instal·lacions, paradoxalment, en un altre bar-

ri de València, el de Campanar. La corporació municipal va obrir tant la mà de les concessions que fins i tot va permetre a Gas Lebón «realitzar totes les obres necessàries i urgents, sense demanar autorització prèvia».

La trista conseqüència d'aquest afer és que el terreny cedit pel consistori estava qualificat com a zona verda en el

Pla General de 1986, ara en vigor. La Conselleria d'Obres Públiques, de manera conseqüent, va negar la llicència per a la construcció de les noves instal·lacions de l'empresa. A tan sols cent metres del lloc previst en l'acord hi ha ja un hipermercat, i una miqueta més lluny, blocs d'habitatges, tallers i comerços segueixen fent vida normal.

Cegás eixia de les brases per a caure al foc i, és clar, a fi de no complir en absolut el reglament d'Indústries molestes, insalubres, nocives i perilloses que des de 1961 obliga aquestes empreses a «situar-se a una distància superior a 2.000 metres, a comptar des del nucli més important de població agrupada».

El veïnat de Campanar tampoc no vol, lògicament, que s'alce davant dels seus nassos la planta d'aire metanat de la nova Cegás que ajuntament, empresa o Conselleria d'Indústria van acordar tan a la lleugera.

A una distància ben curta de l'avinguda del Port i del vell llit del riu Túria hi ha també una altra indústria contaminant i insalubre, Cross. Aquesta important empresa d'adobs va firmar, fa alguns temps, un conveni amb l'ajuntament perquè abandone l'emplaçament actual. Tanmateix, Cross segueix empastifant l'aire de la ciutat i el medi ambient, malgrat que els àcids que s'hi utilitzen són força tòxics i que l'activitat productiva, si fóra objecte d'una inspecció seriosa, ben segur que podria suspendre's en sec.

LAD: del butà al metanol

La Compañía Nacional de Hidrocarburos, Campsa, ha estat relacionada en circulars del Ministeri de l'Interior com un dels macromagatzems de combustible que podrien estar assenyalats en una llista d'objectius atacables per ETA.

Després de l'atemptat a les canonades d'Empetrol a Tarragona, els responsables de les forces de seguretat a València van rebre advertències perquè vigilaren més atentament els perillosos dipòsits situats a les entrades de la ciutat, a la vora del llit mort del Túria. Un ter-

reny de 110.000 m2 que conté tancs amb una capacitat per a emmagatzemar 80.000 m3 d'hidrocarburs i que actualment podrien estar ocupats en la meitat. Combustibles com el fuel-oil, el gas-oil i la gasolina dormen molt a prop de l'estació de ferrocarril del Grau, la Comandància de Marina, una caserna de la guàrdia civil, un institut, un col·legi i alguns edificis.

Des del pantalà que Campsa té al moll sud del port, arriben anualment més d'un milió de tones d'hidrocarburs a penes protegits, que durant el viatge

són traslladats vora la tàpia dels explosius, 8.300 m3 de metanol i d'altres compostos químics que Terminales Portuarias, S. A. —Tepsa—, manté en els seus trenta tancs del moll del Túria.

Als matolls i les escombraries adjacents a Campsa se succeeixen normalment els incendis de deixalles. L'empresa ha anunciat que abandonarà aquests terrenys abans del 1992 per instal·lar-se al polígon industrial d'Albui-xech, en una parcel·la de la seua propietat. En medis ecologistes i veïnals els dubtes sobre el tal trasllat són patents.

Instal·lacions de Butano a Manises.

I tots pensen que les voluminoses bombes seguiran presents passat el segle.

Si Campsa, Cegás, Tepsa o la Cross no guarden la distància reglamentària d'allunyament urbà, Repsol-Butano, S. A. —empresa de l'INI— no podia quedar-se arrere. La colossal embotelladora de gas va aterrar a Manises el 1961, per a convertir-se amb els anys en la major bomba de relloteria de tot el País Valencià. En el seu emplaçament actual vora 200.000 persones poden veure des de les seues finestres les esferes decorades amb l'op-art quadriculat de la Butano.

Dels 160 m3 de gas que emmagatzemava ha passat, en 27 anys, a vora 9.000. Es troba al costat del primer aeroport del País Valencià, una pista militar, un aeroclub, un polvorí de l'exèrcit, una gasolinera i els assortidors que abasteixen els avions. El gasoducte algerià que abasta les empreses ceràmiques de Manises es passeja al seu costat. A menys de 200 metres.

Fins i tot el cementeri. «De vegades l'olor del gas es fa insuportable», diu l'enterrador. El 1981 una avioneta va caure en picat en un terreny pròxim. El ministre d'Indústria amb UCD —Agustín Rodríguez Sahagún— va voler arreglar-ho oferint com a terreny ideal per una nova ubicació ni més ni menys que el saturat port de València.

La direcció de Butano, SA, ha dit ja que no se n'anirà. Espera que les seues plantes d'Alacant absorbiran prou producció per a compensar les pèrdues de Manises i evitar el trasllat de l'embotelladora, que a poc a poc aniria extingint-se. ¿Però com pot el poble de Manises esperar impassiblement que es compleisca aquesta decisió? «La plan-

ta de gas —declara Rafael Tos, alcalde del poble— no és només un problema de Manises. És un perill constant, que amenaça més poblacions, com ara Aldaia, Alaquàs, Xirivella o Paterna».

Entre un conjunt de xalets i diversos col·legis continua emplaçada una altra planta de butà, la de Torrent. En plena urbs, el magatzem d'embotellament i repartiment ha estat repetidament denunciat per una pila d'irregularitats. Dels primers 5.000 quilos que guardava, va passar a albergar-ne més de 60.000. Amb una alta densitat de població, Torrent espera escèptic que Butano se'n vaja.

Quart de Poblet, Paterna o Silla són altres pobles que han de suportar la proximitat de líquids i gasos inflamables, bàsicament petroquímics, no aïllats en absolut.

Les catàstrofes de Mèxic o Bophal, que costaren milers de morts, o l'horrible carbonització de dos-cents tranquils campistes dels Alfacs, el 1978, romanen indelibles en la memòria d'aquests valencians. Saben que conviuen amb un perill que pot esclatar sense previ avís.

Tepsa és un d'aquests arsenals latents. Una empresa franco-nord-americana receptària de tot el metanol que acull el port de València i que aquest setmanari ja es va ocupar de denunciar amb pèls i senyals com a empresa clandestina, il·legal i perillosa. La Conselleria d'Indústria ja li va obrir diversos expedients arran d'aquelles denúncies. Expedients frustrats, que no han prosperat.

El metanol o alcohol metílic que Tepsa alberga és altament tòxic —pot

produir ceguesa— i inflamable. I, si es troba en una concentració entre el 6 i el 36 per cent en l'aire, pot explotar. Tota classe de vehicles i de persones poden transitar al costat de Tepsa, que a penes s'allunya del nucli urbà més pròxim uns 300 metres, i només 600 de les cisternes de Campsa.

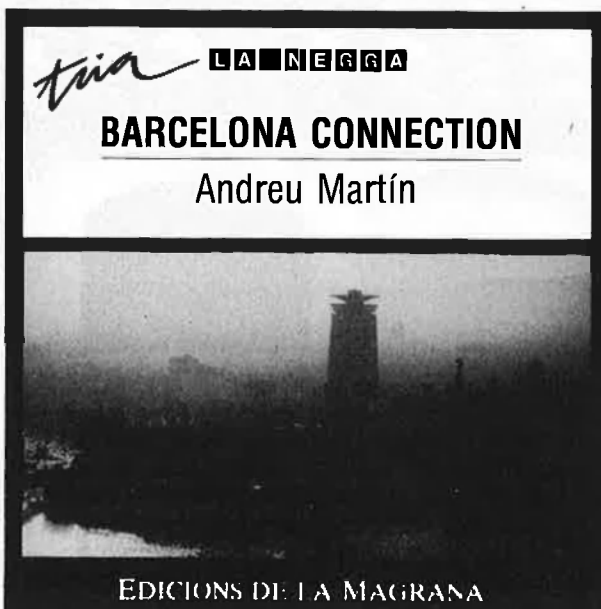
Al port autònom de València Tepsa conviu amb dos tancs de Colas Carborit, quatre d'Eximtrade, vint-i-un d'Esdecasa —tots al moll del Túria—, a més dels set tancs de Breas i els nou de Demagrisa, que se situen en l'arranc del moll anterior i de l'espigó del mateix nom.

El gas exà d'Arlesa

A pesar d'entrar al port de València auxiliat per tres remolcadors i un pràctic, el *Ville de Bordeaux* no va poder evitar que, enmig d'una boira espessíssima, el costat del vaixell d'estribor s'estavellara contra les roques de l'espigó de l'est. Era el 3 de febrer de 1987. El gran vaixell francès emmagatzemava en la panxa quasi 1.500 contenidors, que es van haver de descarregar immediatament, i uns altres trenta que allotjaven productes químics tòxics i inflamables.

Es tractava de pesticides que, en contacte amb l'aigua, haurien despedit ràpidament núvols irrespirables d'un gas letal. En aquest dic de l'est contra el qual va col·lisionar el *Ville* s'havien de situar, en principi, els nous magatzems perillosos de Cepsa.

Una vegada més, no es va comunicar als estibadors el contingut que amagaven els grans baguls metàl·lics que manipulaven. I això, per descomptat,

La Negra LA NEGRA

BARCELONA CONNECTION

Andreu Martín

EDICIONS DE LA MAGRANA

Centre Carles Salvador

CURSOS PER CORRESPONDÈNCIA

1. Llengua i Literatura:

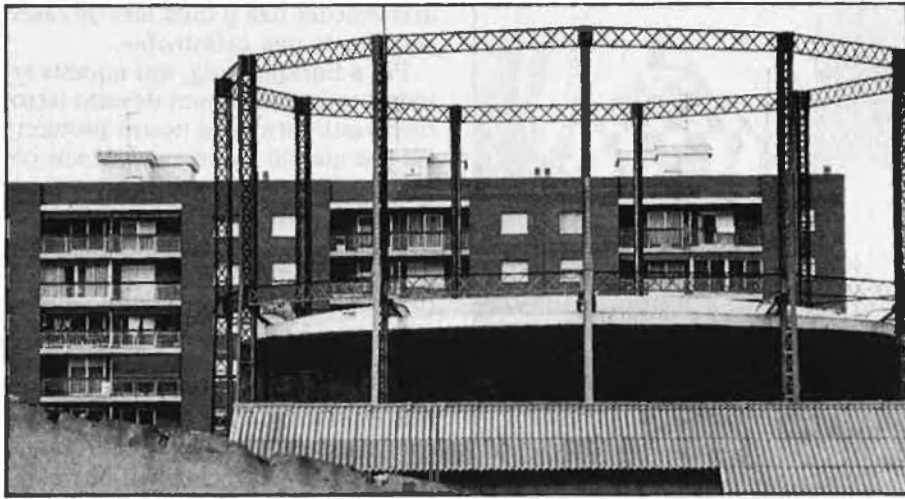
- Curs d'Iniciació.
- Curso de Iniciación (per a castellanoparlants).
- Curs Bàsic.
- Curs Progressiu de Llengua.
- Curs de Professorat.

2. País Valencià:

- Geografia i Història del País Valencià.

Matrícula oberta durant tot l'any, tret del mes d'agost.

Per a més informació, adreceu-vos al **Centre Carles Salvador**, Moratín, 15, 6a. 46002-València

Cegás, un cas més de l'enorme concentració industrial a València.

vol dir que tampoc es van assenyalar mesures especials per al seu transport.

«Mai no sabem què hi ha dins els contenidors que traslladem», diuen al carrer del Peix, 8, seu de l'Organització de Treballadors Portuaris. Només quan, per accident o casualitat, algun s'obri o quan apareix vigilància de la guàrdia civil. Però sabem que duen moltes matèries perilloses. Productes que podrien afectar-nos molt greument i que cada dia passen ben a prop d'aquestes indústries químiques que hi ha al grau. Podrien ser veritables detonadors per un simple contacte».

El gas exà és un altre perill gravíssim. Mentre la tripulació seguia una vaga legal, el vaixell *Barbanza*, de bandera francesa, va estar a punt d'esclatar dins el mateix grau de València.

Carregat fins al capdamunt de farina de colza, només amb una temperatura mitjana ambient de 30 graus la càrrega podia haver-se autoinflamat a conseqüència dels vapors de l'exà. Les conseqüències haurien estat imprevedibles. Aquest transport tòxic anava adreçat a l'empresa valenciana Copiva.

Cinc mil litres d'exà i uns altres cinc mil d'acetona transportava, al gener passat, el camió cisterna que va redolar en cedir-li el terraplè a la carretera d'Asp a Elx. La càrrega procedia de la indústria química Martín F. Villarán, de Paterna, i havia travessat denses zones urbanes cap a la seua destinació. Afortunadament, bolcà damunt un bancal. La circulació es va paraitzar un dia sencer i els nervis col·lapsaren l'ajuntament elxà. Juan Antonio Oltra, regidor responsable del parc de bombers, va acusar d'«improvisació total» Protecció civil-València. Mil litres d'ambdós tòxics es perderen sobre l'horta durant el trasllat a una altra cisterna. L'acetona és qualificada com a «vapor molt inflamable, amb efectes

narcòtics i que pot formar una mescla explosiva en l'aire», com també l'exà, un derivat de la gasolina, que «produeix enverinament per inhalació i per absorció de la pell».

L'empresa Aceiteras Reunidas de Levante, SA, situada a la zona sud del port de València, en ple barri de Natzaret, empra grans dipòsits d'exà per al refinat de l'oli de soja. L'alcalde de València va qualificar l'empresa, temps arrere i davant l'associació del barri, com a «més perillosa del que en pensen».

Casado en va prometre el trasllat fa sis anys, però Arlesa segueix encara en plena forma, contaminant la platja amb els seus residus pestífers i emanant una pluja fina que rosega la pintura dels cotxes i rovella tots els metalls. Aceiteras Reunidas, amb tot, figura registrada com a indústria molesta, nociva o perillosa. Damunt, el nou traçat per a transport de materials perillosos passa vora el superpoblat barri de Natzaret, Arlesa i inclús la mateixa Tepsa. Tot a punt per fer volar qual-sevol dia cent mil veïns, si més no.

Arlesa va contaminar recentment l'aigua potable de dos carrers de Natzaret, vessant filtrats del refinat d'oli en la xarxa de subministraments. Un greix de forta pudor va rajar per les aixetes domèstiques per culpa d'una connexió paràsita i il·legal. Aguas Potables no en tenia ni idea. L'alcalde la va tancar... per tornar a obrir-la al cap de poques hores.

«Arlesa segueix en funcionament, i això que cada volta que denunciem una irregularitat n'apareixen vint de noves», denuncia Maite Biosca, presidenta de l'Associació de Veïns. «La posició de l'ajuntament, que tolera la seua activitat, està motivada per les pressions econòmiques. No debades els em-

presaris portuaris es van mobilitzar contra el tancament. L'exà és molt perillós. Cal qualificar Arlesa d'empresa perillosa i dur-la als 2.000 metres que marca la llei, fora de la ciutat».

La seua associació està «en contacte amb la comissaria de la CEE per demanar-hi una investigació. Ara anem per la via judicial —anuncia— i no pensem parar. Vivim en un permanent campe qui puga i no podem consentir aquesta situació de terrorisme diari. Aquesta és la verdadera inseguretat ciutadana».

La «impotència» d'Indústria

«Amb Tepsa va quedar demostrat que no era una indústria, sinó un magatzem» afirma José Barreda Sorli, director territorial en la Conselleria d'Indústria. «Per això —afegeix— se li sobreseïren dos dels quatre expedients que li obrírem». Dels altres dos, Terminales Portuarias va haver de pagar, després de vint anys d'irregularitats... 150.000 pessetes en multes. La quantitat que guanyarà en una jornada.

«No complia les mesures per a l'adequat allotjament de productes químics, però, com no era una indústria, no li calia estar registrada». Tepsa ha dit que el febrer presentarà un projecte per traslladar-se al moll del nord. «El 20 de maig se li esgota el termini per canviar d'emplaçament. Per la seua activitat —diu Barreda Sorli— Tepsa ha d'estar en el port».

Repasant indústries, el director territorial descriu diverses passes: «Hem fet una inspecció en Arlesa i compleix el reglament. L'únic problema perquè Campsa no se'n vaja al port de Sagunt és que traslladar-hi aquelles esferes és molt car: 2.000 milions de pessetes. Cegás muntarà dues plantes soterrades d'aire metanat. L'una, on és ara i, l'altra, a Campanar. L'actual fàbrica de gas desapareixerà, però quan dispose de la nova col·locació. Amb sort, d'ací a uns sis anys».

«Cegás —remarca ara el director general, Lluís Doménech Bernabeu— és la que necessita d'una recol·locació més urgent. Però no per perillosa, sinó per tenir dipòsits de gas i estar voltada totalment d'habitatges. És el pitjor lloc de València. El problema és que tot és ja on és. ¿Què fem amb el que tenim? Sens dubte, la Conselleria veuria molt bé un polígon industrial. De tota manera, el reglament d'Indústria no entra gens en la col·locació espacial. Aquest és només un tema d'Obres Públiques i, sobretot, de l'ajuntament, que en té competències reals i pot obligar a traslladar-les. El

problema de València és la manca de criteris urbanístics i la gran concentració industrial».

Sense plans de salvació

Fernando Puente, regidor socialista d'Urbanisme i Medi Ambient, no va poder respondre a aquest setmanari. Durant tota una setmana va estar il·localitzable. Blanca Blanquer, directora general d'Urbanisme, comentava: «Nosaltres hem de fer un informe sobre si una indústria pot o no acollir-se a la qualificació del sòl per a la seua activitat, però no hi decidim. Hi intervenim cas per cas. No tenim un pla general d'actuació».

«No és raonable que es facen polígons especials —opina—, perquè l'efecte és multiplicador. Cal aïllar aquestes empreses. Si un boig perillós o una avioneta caiguera —pensa, tot referint-se a les instal·lacions de Butano— a Manises, allò podria volar completament. També caldria traslladar la cimitera de Burjassot, una molèstia que no es pot consentir. Sóc partidària de llevar totes aquestes empreses de València, però sé que el problema només és de diners. Una cosa és certa: per la nostra part no deixarem que noves indústries com aquestes s'instal·len a la ciutat».

Sobre el trasllat de Cegàs al barri de Campanar, la responsable d'Urbanisme ens diu: «Encara que es diu que el nou sistema és més correcte i segur, allí hi ha molta gent i molta gasolina».

«La veritat, sóc ben escèptic. És la mateixa història de fa deu anys», diu Just Ramírez, arquitecte i veterà defensor del medi ambient. «No hi ha la menor voluntat de l'administració per modificar una situació ja consolidada. Només si passa res greu hi prendran alguna mesura. Fa ja anys que Campsa s'hauria d'haver anat a Albuixec. Segurament, estarà reservant la seua gran parcel·la per a l'especulació».

«La salut pública és el punt que menys compta a hores d'ara per a la política industrial —es queixa—. A València hi ha una pila de mitjanes i menudes instal·lacions perilloses que ni tan sols estan censades i que empen productes cancerígens i inclús radioactius: de pintures i vernissos, productes químics d'alta toxicitat, en plantes baixes del centre urbà, empreses de tota mena *legalment* amagades».

«El nivell de risc d'aquesta ciutat és acceptable, encara que l'ideal fóra que aquestes instal·lacions no estigueren ací», opina Enrique Roig, jove socialista i cap dels bombers de València. «Són empreses fortes i disposen dels seus propis plans de seguretat, d'emer-

Una situació consolidada.

gència, i dels seus equips. Nosaltres no podem valorar el nivell d'aquesta seguretat. Les conseqüències d'un sinistre serien majors pels habitatges que rodegen les indústries. El risc augmenta amb el radi d'acció, però, de tota manera, un accident de mercaderies perilloses, fins i tot a Cardenal Benlloch, és només un accident superior que, en tot cas, no col·lapsaria la ciutat. Cal-

dria evacuar una o dues illes de cases, però no és una catàstrofe».

Per a Enrique Roig, que aquests arsenals entren en el punt de mira terrorista «està fora de la nostra protecció i és una qüestió d'estricta vigilància policial». El cap de bombers anota que, en cas de perill extrem, té «uns plans parcials i concrets, com també actuacions de determinats mecanismes, però cap pla d'evacuació de la ciutat».

Protecció Civil no disposa d'aquest projecte general d'evacuació. Recentment, fonts d'aquest organisme —que fins el passat 14 de gener no s'havia coordinat dins l'àmbit valencià— es queixaven de no posseir ni uns plans específics per actuar en evacuacions parcials del veïnat que conviu amb els monstres químics. «Per això, la importància que hi haja un Pla d'Emergència Municipal, on s'especifiquen els possibles riscos de la localitat i els mitjans per combatre'ls», declaren a Protecció Civil.

«Són desenes les empreses que, com Arlesa, no tenen la classificació de perilloses i ho són, i molt», comenten a la Facultat de Químiques de València. «Moltes d'aquestes indústries es gasten més diners en advocats per esquivar la llei que en mesures preventives». □

EL GRAU DE CASTELLÓ, VOLTAT D'EMPRESSES ALTAMENT PERILLOSES

Un cercle de por

El Grau de Castelló és un barri de la capital de la Plana voltat d'empreses contaminants i perilloses. Davant una gran possibilitat de catàstrofe, l'administració només hi ha sabut respondre amb un «pla d'emergència i evacuació».

Albert Vicent

Si haguérem d'escriure una hipotètica enciclopèdia, bé podríem descriure el Grau de Castelló com un nucli urbà de 8.500 habitants que confronta al nord amb Explosivos Río Tinto i els depòsits de Butano i Campsa i limita al sud amb el polígon industrial del Serrallo, on hi ha la Central Tèrmica d'Hidroelèctrica i les empreses de refinació de petroli Productos Químicos del Mediterráneo —Proquimed— i Petróleos del Mediterráneo —Petromed—. A l'est, sobre l'horitzó d'una mar massa bruta, distintes plataformes de càrrega i descàrrega. Al ponent, les autoritats municipals, alienes a la realitat i incapaces de crear una simple regidoria de medi ambient.

Si cadascuna de les empreses ara citades ja comporta un elevat índex de

perillositat, és evident que el conjunt de totes elles es converteix en un explosiu repòquer de despropòsits. Davant un dèbil moviment ciutadà i un raquíctic col·lectiu d'organitzacions ecologistes, les autoritats municipals han pactat amb les empreses, sense donar al tema la prioritat i la urgència que es mereix.

Això sí, el 1985 es va elaborar un pla municipal d'emergència i evacuació del Grau de Castelló, que contemplava els factors potencials de risc i apuntava les vies d'actuació en cas de catàstrofe. El pla, elaborat per Protecció Civil, és l'últim recurs. Tanmateix, les causes d'un possible gran accident s'hi mantenen.

El mateix pla d'emergència i evacuació enumera els *punts calents* de l'àrea: zones de càrrega i descàrrega de matèries perilloses al port, punts de transvasament d'amoníac a l'empresa